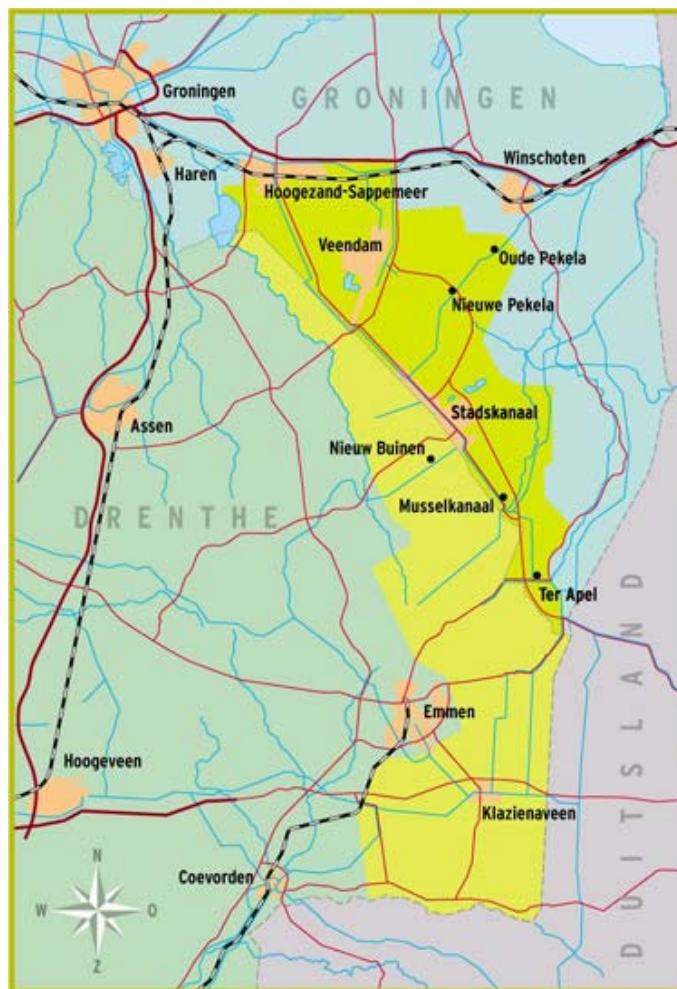

BUSINESSPLAN

WERKPLAATS VEENKOLONIËN

2009 - 2012

VOORAF

Binnen de Veenkoloniën heeft het Lectoraat Regionale Transitie van Hogeschool Van Hall Larenstein/Wageningen UR sinds 2005 ervaring opgedaan met een innovatiegericht kennisarrangement voor regionale transitie: de Werkplaats. Een arrangement voor leren en onderzoek dat als zeer succesvol mag worden beschouwd vanwege de effectieve bijdrage aan een duurzame ontwikkeling van de leefomgeving. Zelfs zo dat het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in samenwerking met het lectoraat en het GKC-Programma Regionale Transitie¹ het proces rond de Agenda voor de Veenkoloniën als nationale pilot ziet en de resultaten als basis wil laten dienen voor de ontwikkeling van een netwerk van Werkplaatsen in Nederland en daarbuiten.

Inmiddels hebben de Regio Veenkoloniën (negen Drentse en Groninger gemeenten, de provincies Drenthe en Groningen en twee Waterschappen), Wageningen UR/Van Hall Larenstein, Rijksuniversiteit Groningen, Hanzehogeschool, Stenden Hogeschool, AOC Terra en het Ministerie van LNV de handen ineen geslagen. Na ondertekening van een Intentieverklaring op 19 juni 2008 is de afgelopen maanden het arrangement tot een programma van projecten uitgewerkt waarbij sprake is van het verbinden van de regionale innovatieagenda van de Veenkoloniën aan de onderwijs- en onderzoeksagenda's binnen een vierjarige samenwerking. De verwachting is dat de meerjarige inzet vanuit de kennisinstellingen (groen en niet-groen) o.a. bestaat uit: 250.000 studenturen, 40.000 docenturen en 15.000 onderzoekuren.

LNV steunt de aanpak voor de structurele uitwerking van de meerjarige samenwerking tussen regio, onderwijs, onderzoek en ondernemers/stakeholders in de vorm van een businessplan en de formalisering in een memorandum of understanding: 'Regiocontract'. Dit als voorbeeld voor andere regio's in Nederland en daarbuiten waar een regionale Werkplaats wordt ontwikkeld.

Dit document is het business plan voor de Werkplaats Veenkoloniën en -samen met de Kennisagenda Veenkoloniën -onderlegger van het te ondertekenen Regiocontract op 11 december 2008. Het is tot stand gekomen in overleg met het Programmabureau Agenda voor de Veenkoloniën, het GKC-Programma Regionale Transitie, de vijf kennisinstellingen en het Ministerie van LNV.

Stadskanaal/Assen, december 2008

---

¹ Het Programma Regionale Transitie is een werkprogramma van de Groene Kennis Coöperatie (GKC), een samenwerkingsverband van het groene onderwijs en Wageningen UR ondersteund door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
www.groenekenniscooperatie.nl - www.regionaletransitie.nl - www.dewerkplaats.eu

INHOUDSOPGAVE

1.	Aanleiding	5
2.	Kansen voor de Veenkoloniën	6
2.1.	Agenda en Gebiedsprogramma Veenkoloniën	6
2.2.	Consortium Werkplaats Veenkoloniën	7
2.2.1.	<i>Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën</i>	7
2.2.2.	<i>Kennisinstellingen</i>	7
2.2.3.	<i>Ministerie LNV</i>	7
2.3.	Belang en impact van de samenwerking voor de regio en de partijen	7
2.3.1.	<i>Voor de regio Veenkoloniën</i>	8
2.3.2.	<i>Voor het Kennissysteem en de Groene Kennis Coöperatie</i>	8
3.	Werkplaats Veenkoloniën	9
3.1.	Doelstelling Werkplaats Veenkoloniën	9
3.2.	Wat is de Werkplaats	9
4.	Kennisagenda Veenkoloniën en Werkplaatsprojecten	10
4.1.	Kennisagenda 2009	10
4.2.	Ontwikkeling Kennisagenda vervolgjaren 2010-2012	10
4.3.	Garantie inzet kennisinstellingen 2009	10
4.4.	Inzet kennisinstellingen 2010-2012	10
4.5.	Project Veenland binnen Werkplaats Veenkoloniën	10
4.6.	De Werkplaats werkt!	11
4.6.1.	<i>Werkplaats voorbeeldproject 'Ruimte voor Water - de Blauwe Motor'</i>	12
5.	Organisatie Werkplaats Veenkoloniën	14
5.1.	Organisatiemodel Werkplaats Veenkoloniën	14
5.2.	Organisatiestructuur Werkplaats	14
5.2.1.	<i>Stuurorgaan</i>	15
5.2.2.	<i>Adviesorgaan Werkplaats Veenkoloniën</i>	15
5.2.3.	<i>Coördinatieorgaan Programma Werkplaats Veenkoloniën</i>	15
5.2.4.	<i>Coördinatieorgaan Projecten</i>	16
5.2.5.	<i>Uitvoering Werkplaats (deel)projecten</i>	16
5.3.	Locatie Werkplaats	16
5.4.	Communicatie	17
5.4.1.	<i>Kennisontwikkeling deelprojecten</i>	17
5.4.2.	<i>Communicatie mbt Werkplaatsconcept</i>	17
5.4.3.	<i>Werkplaats websiteportal</i>	17
5.4.4.	<i>Kennisbank</i>	17
6.	Financiën Werkplaats Veenkoloniën	18
6.1.	Kennisagenda Projectkosten	18
6.1.1.	<i>Projectbegroting Kennisagenda</i>	18
6.2.	Werkplaats Organisatiekosten	19
6.2.1.	<i>Begroting Organisatiekosten 2009</i>	19

1. AANLEIDING

De Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën heeft op 21 februari 2008 besloten een 'Werkplaats Veenkoloniën' te realiseren in samenwerking met het Lectoraat Regionale Transitie van Hogeschool Van Hall Larenstein, het GKC²-Programma Regionale Transitie en het ministerie van LNV.

Tijdens het eerste en tweede kwartaal 2008 zijn een oriëntatie- en inventarisatiefase afgerond. Er is een consortium van zeven samenwerkende partijen gevormd bestaande uit: de Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën, vijf kennisinstellingen (Wageningen UR/Van Hall Larenstein; Rijksuniversiteit Groningen; Stenden Hogeschool; Hanzehogeschool; AOC Terra) en het Ministerie van LNV.

Op 19 juni 2008 is een Intentieverklaring ondertekend door het consortium. In deze verklaring spreken partijen af om in december 2008 een businessplan Werkplaats gereed te hebben. Dat is de basis voor een te ondertekenen overeenkomst (Regiocontract) voor een meerjarige samenwerking (2009-2012) tussen de partners.

De Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën is opdrachtgever voor het realiseren van de Werkplaats. Het Programmabureau Veenkoloniën heeft samen met de ondertekenaars zorg gedragen voor de uitvoering van de Intentieverklaring in nauwe samenwerking met het Lectoraat Regionale Transitie en het Programma Regionale Transitie.

Op basis van het Gebiedsprogramma Veenkoloniën (2008-2012) is een programma van vernieuwingsprojecten ontwikkeld, die onderwijs- en onderzoeksinstituten samen met de regio de komende jaren gaan uitvoeren in de Werkplaats. Deze is vastgelegd in de Kennisagenda Veenkoloniën. De Kennisagenda is een onlosmakelijk onderdeel van het businessplan.

Figuur 1 – Kennisraamwerk

² Het Programma Regionale Transitie is een werkprogramma van de Groene Kennis Coöperatie (GKC), een samenwerkingsverband van het groene onderwijs en Wageningen UR ondersteund door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. www.groenekenniscooperatie.nl - www.regionaletransitie.nl - www.dewerkplaats.eu

2. KANSEN VOOR DE VEENKOLONIËN

2.1. Agenda en Gebiedsprogramma Veenkoloniën

De Drents–Groningse Veenkoloniën vormen een uniek gebied. Sinds de 15de eeuw is met de hand veen afgegraven en is een overzichtelijk en vlak landschap ontstaan. Het gebied biedt rust en ruimte, is schoon en heeft een grote cultuurhistorische waarde. Door hard te werken onder zware en sterk wisselende omstandigheden, hebben de inwoners samen een bestaan opgebouwd. De sociale verbanden zijn dan ook erg sterk. Er heerst nog steeds een mentaliteit van pionieren en aanpakken, een uitstekende basis voor ontwikkeling.

Op verzoek van de minister van LNV bracht de commissie Structuurversterking Veenkoloniën (commissie-Hoekstra) in 2001 de sociaal economische ontwikkelingen van de Veenkoloniën in kaart en adviseerde onder andere een sterke interprovinciale samenwerking te organiseren. Het antwoord op het advies van de commissie-Hoekstra is de *'Agenda voor de Veenkoloniën'* die een aantal economische, sociale en fysieke maatregelen omvat. Deze Agenda was de basis voor negen Drentse en Groninger gemeenten, de provincies Drenthe en Groningen en twee Waterschappen om samen de krachten te bundelen voor de verdere ontwikkeling van het gebied.

Voor de uitvoering van de Agenda bestaat sinds 2003 het *Programmabureau Agenda voor de Veenkoloniën*. Er is veel bereikt. Tijdens de bestuurlijke evaluatie in april 2007 is dit ook vastgesteld, waarop commitment werd uitgesproken om de samenwerking voort te zetten.

Vervolgens is er een nieuw *Gebiedsprogramma Veenkoloniën (2008-2012)* ontwikkeld. De komende vier jaar levert het programma een bijdrage om de infrastructuur te verbeteren, alsook de economie en innovaties in de regio extra te stimuleren en de sociaaleconomische structuur van de Veenkoloniën verder te versterken. Dit gebeurt op het gebied van zeven thema's:

1. Agribusiness,
2. Landschap,
3. Infrastructuur,
4. Toerisme,
5. Wonen,
6. Sociaal-economische vernieuwing en
7. Regio's verbinden.

Voor elk van deze thema's geldt, dat ze niet gedragen en tot uitvoering gebracht kunnen worden door de Agenda voor de Veenkoloniën alleen. Andere partijen (publiek en privaat) zullen daar mede bepalend in zijn. Het is de taak van de Agenda voor de Veenkoloniën stimulerende, faciliterende of voorwaardenscheppende stappen te zetten. Dit betekent dat Agendaprojecten verbindingen leggen tussen partijen (publiek en privaat) en onderwerpen, dan wel uitvoeringsgerichte acties inhouden om innovaties, kennis of experimenten mogelijk te maken.

2.2. Consortium Werkplaats Veenkoloniën

De onderstaande partijen nemen deel in het consortium:

2.2.1. Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën

Samenstelling Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën november 2008

Voorzitter:	Provincie Groningen	Dhr. H. Bleker
Vice-Voorzitter:	Gemeente Emmen	Dhr. J. Kuper
Leden:	Gemeente Aa en Hunze	Dhr. G.J. ten Brink
	Gemeente Borger-Odoorn	Dhr. M.L.J. Out
	Gemeente Hoogezand-Sappemeer	Dhr. F.J.A. Luijckx
	Gemeente Menterwolde	Dhr. E.A. van Zuijlen
	Gemeente Pekela	Dhr. M. Schollema
	Gemeente Stadskanaal	Dhr. J.J. Stavast
	Gemeente Veendam	Dhr. A. Meijerman
	Gemeente Vlagtwedde	Dhr. J. Broertjes
	Provincie Drenthe	Dhr. R.W. Munniksma
	Provincie Drenthe	Mw. T. Klip-Martin
	Provincie Groningen	Dhr. J.C. Gerritsen
	Waterschap Hunze en Aa's	Dhr. H. Hilarides
	Waterschap Velt en Vecht	Dhr. W. Wolthuis
Secretaris:	Programmabureau	Mw. L.A.M. Kompier

Portefeuillehouder voor het project 'de Werkplaats'

Dhr. R.W. Munniksma, lid Gedeputeerde Staten Provincie Drenthe.

2.2.2. Kennisinstellingen

Binnen het consortium worden vijf kennisinstellingen vertegenwoordigd:

Wageningen Universiteit & Researchcentrum/Van Hall Larenstein	Mw. E. Marks
Stenden Hogeschool	Dhr. M.J. Giesen
Hanzehogeschool	Dhr. C. de Rooter
AOC Terra	Dhr. W. van den Bor
Rijksuniversiteit Groningen	Dhr. D. Strijker

2.2.3. Ministerie LNV

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Minister G. Verburg

2.3. Belang en impact van de samenwerking voor de regio en de partijen

Er wordt een effectieve regionale kennisinfrastructuur vormgegeven voor het realiseren van de gewenste duurzame vernieuwing van de leefomgeving. Met de meerjarige samenwerking tussen de regio Veenkoloniën en het kennissysteem wordt de regionale innovatie agenda gekoppeld met die van onderwijs en onderzoek.

Door de bereidheid van de regio en de kennisinstellingen om meerjarig te investeren ontstaat een bundeling van publieke en private geldstromen. Zo wordt invulling gegeven aan een geschakelde, geprogrammeerde leer-/onderzoeks aanpak en ontstaat een gedeelde vernieuwingsverantwoordelijkheid bij het regionale transitieproces. Voor Nederland is dit nieuw en voor onderwijs en onderzoek vaak besproken en gewenst, maar nog nergens tot wasdom gekomen.

Hieronder volgt een opsomming van de impact voor de regio en het kennissysteem (nb: er zijn veel meer partijen betrokken maar kortheidshalve volstaan wij met deze twee).

2.3.1. Voor de regio Veenkoloniën

De regio borgt de verbinding van onderwijs en onderzoek (leren, kennis, onderzoek en competentieontwikkeling) aan de werkvloer van de lagere overheden en stakeholders. De resultaten van de meerjarige samenwerking in projectverband dragen bij aan een economische en duurzame impuls voor de Regio Veenkoloniën.

2.3.2. Voor het Kennissysteem en de Groene Kennis Coöperatie

Het onderwijs en onderzoek positioneren zich als leer- en kenniscentrum in de regio.

Met de regionale Werkplaats wordt een aantrekkelijke (inter)nationale leer-, onderzoek-, werkomgeving gecreëerd voor studenten, docenten en onderzoekers (en alle interne/externe betrokkenen). Het vormt een brug tussen de werelden van onderwijs, onderzoek en de dagelijkse praktijk. Het biedt een platform om authentiek (praktijk)leren en doorlopende leerlijnen vorm te geven. De uit te voeren integrale Werkplaatsprojecten borgen de samenwerking binnen/tussen de instellingen en binnen/tussen afdelingen en disciplines. Men leert over de grenzen van eigen vak(gebieden) heen te kijken en 'learning-by-doing' benodigde nieuwe competenties te ontwikkelen.

Onderwijs en onderzoek kunnen meerjarig programmatisch organiseren en hiermee duurzaam investeren in praktijk(vraag)gerichte onderwijs- en systeemvernieuwing op regionaal en landelijk niveau:

- *Onderwijsvernieuwing*: o.a. praktijkleervragen beter verbinden aan vigerende curricula; organisatie van praktijk- c.q. authentiek leren (Werkplaats); minder tijdsinvestering van docenten in projectmanagement; verduurzaming van projectresultaten.
- *Systeemontwikkeling*: o.a. randvoorwaarden (bijvoorbeeld professionalisering) binnen instellingen creëren voor deelname aan Werkplaats en soortgelijke praktijkgerichte leer- en werkvormen; lange termijn kennisspiraal (kennis ontsluiten, ontwikkelen, delen, toepassen, evalueren en opnieuw toepassen); instrumentatie onderwijs (leermiddelen); ict-faciliteiten.

Het GKC-Programma Regionale Transitie bouwt aan een nationaal regio(kennis)raamwerk en zorgt voor de verbinding van het groene kennissysteem (GKC-programma's en onderwijs-/onderzoekinstellingen) aan de regionale praktijk van gebiedsontwikkeling -en draagt aldus bij aan vernieuwing van het kennissysteem zelf. Het Programma heeft een initiërende en coördinerende rol bij het vormgeven van de regionale leer- en kennisinfrastructuur. Het pilotproject in de regio Veenkoloniën zal als voorbeeld dienen voor soortgelijke ontwikkelingen in een aantal andere regio's.

Het te ontwikkelen regioraamwerk zal via het Programma worden verbonden aan andere GKC-Programma's (o.a. Ondernemerschap, Melkveehouderij, Groene Kennis voor Burgers, Leren & Werken) en de KIGO-/Impulsregeling.

3. WERKPLAATS VEENKOLONIËN

3.1. Doelstelling Werkplaats Veenkoloniën

De Werkplaats draagt bij aan een duurzame ontwikkeling van de Veenkoloniën. Onderwijs- en onderzoeksinstituten gaan samen met regionale partijen strategische, innovatieve en themaoverstijgende gebiedsprojecten uitvoeren. De projecten zijn kennisintensief: het gaat om kennis ontsluiten, ontwikkelen, toepassen, evalueren en verspreiden.

3.2. Wat is de Werkplaats

In 2005 heeft het Lectoraat Regionale Transitie Hogeschool Van Hall Larenstein het initiatief genomen tot de ontwikkeling van de Werkplaats in reactie op de complexe vraagstukken die verband houden met regionale transitie. Het Werkplaatsconcept heeft de HBO-raad Innovatieprijs 2006 gewonnen.

De Werkplaats is een leer-, onderzoek- en werkgemeenschap gericht op het vernieuwen van de leefomgeving. In de Werkplaats worden gebiedsontwikkelingsprojecten uitgevoerd door kennisinstellingen - (v)mbo, hbo, universiteit, DLO- en regionale betrokkenen in een lerende omgeving. Studenten, docenten, lectoren en onderzoekers werken samen met ondernemers, overheden, experts, gebruikers en burgers aan regionale projecten en vinden innovatieve oplossingen voor de gewenste vitale leefomgeving.

De Werkplaats fungeert als kennisprojectbureau, ontmoetingsplaats, werkatelier, werkmethode en kennisnetwerk. De Werkplaats vindt 'learning-by-doing' integrale en innovatieve antwoorden voor plattelands- en suburbane vraagstukken, door de verschillende belangengroepen en deskundigen in een interactief proces aan het werk te zetten. Deze werkwijze breekt met de gangbare analyse van het vraagstuk, waarin allerlei sectorale belangen en belangengroeperingen met 'eigen' regels en wetgeving strijden om de ruimte. Het begrip 'leefomgeving' wordt in en door de Werkplaats vertaald in een concreet programma voor gebiedsgericht beleid.

De aanpak is gebaseerd op 'leren in, met en van de praktijk' waarbij nieuwe kennis gecreëerd en doorgegeven wordt (action learning/research). Het gaat erom van en met elkaar te leren en te ontwikkelen. Er wordt in de praktijk, op locatie samengewerkt met alle disciplines (bijvoorbeeld: plattelandsvernieuwing, land- en tuinbouw, landschapsarchitectuur, land- en waterbeheer, bos en natuurbeheer, milieukunde en soms ook kunst en podiumkunst) en sectoren. Er ontstaat kruisbestuiving tussen onderwijs, onderzoek, bedrijfsleven en beleid waardoor weer nieuwe kennis en competenties ontstaan. Dialoog en kennisontmoeting tussen zeer uiteenlopende partijen worden tot stand gebracht. Er ontstaan nieuwe participatieve, flexibele en duurzame netwerken, werkallianties en communities of practice.

4. KENNISAGENDA VEENKOLONIËN EN WERKPLAATSPROJECTEN

Het Programmabureau voor de Veenkoloniën en de kennisinstellingen hebben een Kennisagenda Veenkoloniën inclusief projecten ontwikkeld. Een intensief proces waarbij de agenda's van de verschillende partners naast elkaar zijn gelegd en verweven tot een integraal meerjarig programma met duidelijk inzicht op inbreng, uitvoering, kosten en verantwoordelijkheden.

4.1. Kennisagenda 2009

Het Gebiedsprogramma Veenkoloniën 2008-2012 en de zeven thema's (zie 2.1.) zijn leidend geweest voor het ontwikkelen van de Kennisagenda Veenkoloniën. Deze geeft een overzicht binnen welke thema's, (bestaande) projecten, onderwerpen en binnen welke periode de kennisinstellingen op projectniveau gaan participeren. De huidige kennisagenda geeft de mogelijkheden van inzet weer voor het jaar 2009.

4.2. Ontwikkeling Kennisagenda vervolgjaren 2010-2012

Jaarlijks zal in september (voor het eerst in 2009) de opzet van de kennisagenda worden geëvalueerd, aangepast en aangevuld waardoor de kennisagenda voor het jaar daarna ontstaat. Ook hierbij zal weer sprake zijn van een interactieve afstemming tussen de Agenda voor de Veenkoloniën en de kennisinstellingen. Bij deze afstemming worden ook de Rijksdoelen betrokken (o.a. op thema's zoals: klimaat, ondernemerschap, multifunctionele landbouw, leren voor duurzame ontwikkeling). Hiermee wordt de verbinding van de regionale (Veenkoloniale) ontwikkelingen aan de nationale agenda (en vice versa) geborgd.

4.3. Garantie inzet kennisinstellingen 2009

De totale inzet (uren per jaar per kennisinstelling) zoals weergegeven in de kennisagenda 2009 is geprogrammeerd door de kennisinstellingen. Gezien de nieuwe werkwijze is ruimte mogelijk voor afwijkingen, die tijdig worden gecommuniceerd met de Agenda voor de Veenkoloniën en de betrokken projectleider van de regio.

4.4. Inzet kennisinstellingen 2010-2012

Jaarlijks zal op basis van studentaantallen, richtingen en financiële mogelijkheden binnen de kennisinstellingen worden aangegeven op welke thema's zij met welke omvang kunnen inzetten. Voor de periode 2010-2012 verwachten zij dat de inzet qua omvang 2009 zeker kan worden gecontinueerd waarbij zij aangeven zelfs een groei te verwachten. Het is voor de kennisinstellingen niet mogelijk om voor deze periode al een keiharde garantie af te geven aangezien zij afhankelijk zijn van verschillende factoren die zij niet geheel in eigen hand hebben.

De *onderwijsinstellingen* kunnen hierin zelf wat sterker sturen (zijn met name afhankelijk van aantallen studenten per opleiding) dan de *onderzoeksinstellingen* (afhankelijk van projectsubsidies). De onderzoeksinstellingen zullen in overleg met het Ministerie van LNV volop inzetten op continuering voor de periode 2010-2012. Proactief worden (additionele) financieringsmogelijkheden georganiseerd (subsidies; fondsen).

4.5. Project Veenland binnen Werkplaats Veenkoloniën

Het project Veenland wordt geïntegreerd in de Kennisagenda Veenkoloniën. Binnen de Werkplaats zal er daarom naar worden gestreefd in 2009 een aantal projecten uit te voeren die vallen onder de

projectenagenda van het project Veenland (Emmen-Coevorden). Deze agenda is nog in ontwikkeling en biedt vele aanknopingsmogelijkheden met de Kennisagenda van de Werkplaats Veenkoloniën.

4.6. De Werkplaats werkt!

De doelstelling van de werkplaats is om door, voor en met onderwijs, onderzoek, overheid, ondernemers en omgeving (incl. burgers) een leeromgeving te creëren waarbinnen innovatieve antwoorden worden gevonden op regionale vraagstukken.

Met de Werkplaats wordt een omgeving gecreëerd waarbinnen het voor alle stakeholders interessant is om nauw betrokken te blijven. Binnen de werkplaats participeren opdrachtgevers die niet alleen in het eindproduct geïnteresseerd zijn maar ook in het proces om tot het eindresultaat te komen. De experts (bureaus, onderzoekers, docenten, etc.) die participeren brengen methodieken in en zijn geïnteresseerd in een nadere optimalisatie van deze methodieken.

Studenten spelen een belangrijke rol binnen de werkplaats. Zij beschikken over een frisse blik en belichten projecten vaak vanuit een ander perspectief. Door de koppeling met onderwijs en onderzoek is het mogelijk om verdiepingsslagen te maken. Zo kunnen vanuit de kennisinstellingen onderzoekstrajecten worden opgestart en is het vanuit onderwijs mogelijk om daadwerkelijk met studenten intensieve dataverzameling en dataanalysestrajecten uit te voeren.

De concrete resultaten die binnen de Werkplaatsprojecten worden ontwikkeld zullen einde 2008/begin 2009 in overleg met de regioprojectleiders nader worden vastgesteld. De onderwijs-/onderzoeksthema's bij de projectbeschrijvingen in de Kennisagenda geven hiervoor de eerste aanzet.

Een aantal voorbeelden gebaseerd op de thema's uit het Gebiedsprogramma 2008-2012:

Thema Agribusiness

1.2 Boeren Nieuw Buinen

Onderzoeksthema's:

- Klimaatneutrale landbouw, energieontwikkeling (teelten, zonne-energie, windenergie, nieuwe vormen, etc.);
- Verkenning mogelijkheden invulling leegkomende bedrijven;
- Landschappelijke inpassing en nieuwe architectuur bij in- en verplaatsing;
- Ondernemerschap;
- Procesanalyse.

Thema Landschap

2.2 Landschappelijke recreatieve verbindingzones

Onderzoeksthema's:

- Ruimtelijke, planologische aspecten;
- Onderzoek naar integrale thematiek (wonen, recreëren, ondernemen);
- Samenwerkingsmogelijkheden tussen gemeenten en over provinciegrenzen;
- Aantrekkingskracht gebied.

Thema Infrastructuur

3.2 Railverbinding

Onderzoeksthema's:

- Haalbaarheidsonderzoek (passagiers – en goederenvervoer).
- Verkenning samenwerking met Duitsland.

Thema Toerisme

4.1 Toeristische visie

Onderzoeksthema's:

- Identiteit op het gebied van wonen, recreëren en ondernemen;
- Inventarisatie toeristische initiatieven in de Veenkoloniën;
- Verkenning mogelijkheden spin-off vaarverbinding;
- Ontwikkeling kansrijke toeristische activiteiten ondernemers/overheid.

Thema Wonen

5.1 Wonen in de Veenkoloniën

Onderzoeksthema's:

- Ontwerpogave binnen 4 Belvedere projecten;
- Cultuur, identiteit (combinatie met recreatie);
- Migratie;
- Sanering, vernieuwing, mogelijkheden herontwikkeling woonomgeving (vervolg op neo-veenkoloniaal bouwen);
- Strategisch voorraadbeleid.

Thema Sociaal-economische vernieuwing

6.1 Sociaal-economische monitor.

Onderzoeksthema's:

- Uitvoering externe monitor – verwachting / beleving bij ondernemers, politiek en bewoners;
- Ontwikkeling interne beleidsmonitor;
- Ontwikkeling sociaal-economische schets van gebied.

Thema Regio's verbinden

7.1 Veenkoloniën Europa

Onderzoeksthema's:

- Ondersteuning bij ontwikkeling Europese projecten;
- Uitvoering grensoverschrijdende projecten met collega instellingen in Duitsland.

Kenmerk van de Werkplaats is dat binnen projecten op verschillende niveaus deelprojecten kunnen worden uitgevoerd die weer met elkaar in verbinding staan. Zo kunnen op strategisch niveau methodieken worden ontwikkeld die op uitvoeringsniveau in praktijk worden gebracht. Op basis van de opgedane ervaring kunnen deze vervolgens op strategisch niveau worden geoptimaliseerd.

4.6.1. Werkplaats voorbeeldproject – Ruimte voor Water – De Blauwe Motor

Thema: Landschap - Project: Ruimte voor Water - De Blauwe Motor

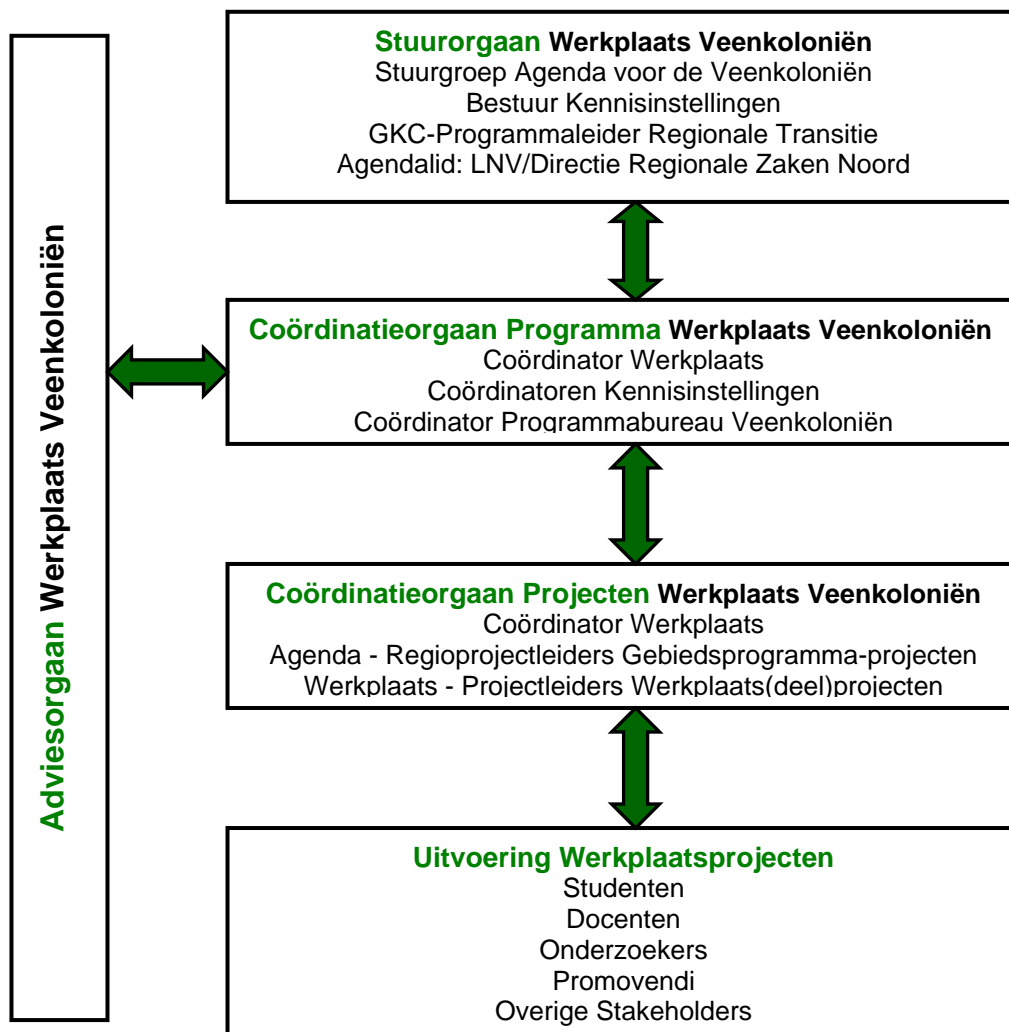
In dit project worden de wateropgaven verbonden aan de ruimtelijke opgaven. Uitgangspunt is behoud en herstel van de ruimtelijke kenmerken en kwaliteiten die specifiek zijn voor het veenkoloniale cultuurlandschap. De kanalen en wijken in de Veenkoloniën zijn een wezenlijk onderdeel van die ruimtelijke kenmerken en kwaliteiten. Met andere woorden: water als 'blauwe motor' voor keuzen die gemaakt moeten worden over de ligging en invulling van gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Een uitdagende opgave daarbij is de vraag in hoeverre de wateraanvoer vanuit het IJsselmeer kan worden vervangen door een betere benutting van water uit het gebied zelf. Want het blijft niet vanzelfsprekend dat de Veenkoloniën zonder meer mogen blijven rekenen op de beschikbaarheid van voldoende aanvoer van water.

Werkplaats

Het project Ruimte voor Water is medio zomer 2008 onder de aandacht gebracht van de kennisinstellingen. Vervolgens hebben er gesprekken plaatsgevonden met het Waterschap Velt en Vecht en de kennisinstellingen om het vraagstuk nader te articuleren. Het bleek mogelijk om aan dit thema onderzoeksgelden te koppelen vanuit WUR-Alterra. Waterschap Velt en Vecht en WUR-Alterra hebben vervolgens een gezamenlijk onderzoeksvoorstel geschreven waarin staat uitgewerkt welke deelonderzoeken de komende maanden gezamenlijk binnen de Werkplaats worden uitgevoerd. Insteek is dat vanuit de kennisinstellingen WUR-Alterra binnen dit project de continue factor levert. Andere kennisinstellingen zullen binnen deelprojecten participeren waardoor inzet en daarmee ontwikkeling van kennis vanuit verschillende invalshoeken zal worden bewerkstelligd binnen het project 'Ruimte voor Water'. Het Waterschap Velt en Vecht zal intensief participeren bij de uitvoering van het onderzoekstraject.

5. ORGANISATIE WERKPLAATS VEENKOLONIËN

5.1. Organisatiemodel Werkplaats

Figuur 2 - Werkplaatsmodel

5.2. Organisatiestructuur Werkplaats

Voor het doelmatig tot uitvoering brengen van de kennisagendaprojecten is de realisatie van een Werkplaats organisatiestructuur noodzakelijk.

5.2.1. Stuurorgaan

Het stuurorgaan bestaat uit afgevaardigden van de Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën, bestuurders van de Kennisinstellingen en de GKC-programmaleider Regionale Transitie. LNV/Directie Regionale Zaken Noord is agendalid.

De Stuurgroep is opdrachtgevend voor uitvoering van werkzaamheden binnen de Werkplaats Veenkoloniën. Binnen de stuurgroep wordt de samenwerking tussen de kennisinstellingen (inhoudelijk en financieel) vastgesteld. Er vindt afstemming plaats op regionaal niveau en op landelijk niveau (o.a. nationaal beleid en mbt het kennisraamwerk GKC-Programma Regionale Transitie).

De Werkplaatscoördinator is verantwoordelijk voor de operationele informatievoorziening richting de Stuurgroep.

5.2.2. Adviesorgaan Werkplaats Veenkoloniën

Het Adviesorgaan zal bestaan uit afgevaardigden van de verschillende organisatieonderdelen (Agenda; kennisinstellingen; belangrijke stakeholders) binnen de Werkplaats. Inbreng vanuit de achterban wordt hiermee geborgd. Daarnaast maken een aantal externe experts deel uit van het orgaan. Het adviesorgaan zal in overleg met de Stuurgroep worden samengesteld.

Het adviesorgaan houdt zich bezig met optimalisatie van het werkplaatsmodel en de kennisagenda. Het signaleert relevante ontwikkelingen en brengt deze in binnen de Werkplaats. Projectideeën worden aan het adviesorgaan voorgelegd, tussenproducten en eindproducten worden geëvalueerd. Doel van het adviesorgaan is het stimuleren van innovaties en het waarborgen van de kwaliteit.

De Werkplaatscoördinator is verantwoordelijk voor de organisatie van de bijeenkomsten van het adviesorgaan. Het orgaan wordt van informatie voorzien door onder andere: de Werkplaatsmanager (operationele Werkplaatszaken) en vanuit de eigen achterban.

5.2.3. Coördinatieorgaan Programma Werkplaats Veenkoloniën

Het Coördinatieorgaan Werkplaats is verantwoordelijk voor de uitvoering van de kennisagenda.

Coördinator Werkplaats

De coördinator is als projectmanager Werkplaats verantwoordelijk voor de organisatie van de Werkplaats. De coördinator wordt rechtstreeks aangestuurd door het Stuurorgaan en is verantwoordelijk voor het day-to-day management van de Werkplaats.

De coördinator Werkplaats is verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie (voortgangsrapportages) aan het Stuurorgaan en het Adviesorgaan.

Coördinatoren Kennisinstellingen

Binnen elke participerende kennisinstelling wordt een coördinator aangewezen die verantwoordelijk is voor de concrete invulling van de kennisagenda voor wat betreft de bijdrage vanuit de eigen instelling. De coördinator is verantwoordelijk voor de inbedding van de Werkplaats binnen zijn eigen instelling, de afstemming met CvB en de kwaliteitsbewaking van de inzet van de instellingen binnen de projecten.

Coördinator Programmabureau Veenkoloniën

Het Programmabureau Agenda voor de Veenkoloniën is ook vertegenwoordigd in het Coördinatieorgaan Werkplaats.

De Coördinatoren (Werkplaats, Instellingen, Agenda) komen regelmatig bijeen om de voortgang van de Werkplaats te bespreken. Tevens zijn zij gezamenlijk verantwoordelijk voor het opstellen van de kennisagenda voor de jaren 2010-2012.

5.2.4. Coördinatieorgaan Projecten

Per uit te voeren Werkplaats (deel)project zal door het Coördinatieorgaan Projecten een plan van aanpak worden opgesteld. In dit plan van aanpak wordt concreet uitgewerkt welke opdrachten, door wie, op welk moment worden uitgevoerd en welke producten worden geleverd. Het coördinatieorgaan is verantwoordelijk voor de afstemming met de overige stakeholders die binnen het deelproject participeren.

Agenda - Regioprojectleiders Gebiedsprogramma Projecten

De regioprojectleiders zijn aangewezen vanuit de Agenda voor de Veenkoloniën als trekkers van de Gebiedsprogrammaprojecten. Ze zijn verantwoordelijk voor de overall uitvoering van de projecten per Gebiedsprogrammathema. Binnen de Werkplaats is de regioprojectleider verantwoordelijk voor het actief meedenken en gezamenlijk ontwikkelen van het plan van aanpak waarin staat aangegeven welke deelprojecten, wanneer en met welke resultaten binnen de Werkplaats worden uitgevoerd. Tijdens de uitvoering van het Werkplaatsproject zijn de Regioprojectleiders intensief betrokken en wordt de voortgang van het project regelmatig besproken met de (Werkplaats)projectleider.

Werkplaats - Projectleiders instellingen Werkplaats (deel)projecten

De Werkplaatsprojectleiders instellingen zijn verantwoordelijk voor het uitwerken van het plan van aanpak voor de Werkplaats(deel)projecten in nauwe afstemming en samenwerking met de Regioprojectleiders. Tevens zijn zij bij de uitvoering verantwoordelijk voor de inzet vanuit de kennisinstellingen. Deze projectleider bewaakt de voortgang van de Werkplaatsprojecten en stemt regelmatig af met Regioprojectleider en de Werkplaats Coördinator. De projectleiders vanuit de instellingen moeten nog per deelproject worden vastgesteld. De projectleiders kunnen de coördinatoren zijn vanuit de kennisinstellingen maar het kunnen ook docenten (of studenten) zijn. De projectleidersrollen worden evenredig en in overleg met de coördinatoren vanuit de kennisinstellingen onderverdeeld.

5.2.5. Uitvoering Werkplaats (deel)projecten

Elk Werkplaats (deel)project wordt uitgevoerd door een projectteam volgens het opgestelde plan van aanpak. Binnen een project kunnen verschillende projectgroepen ontstaan die ieder verantwoordelijk zijn voor hun eigen onderdeel binnen het projectplan. De (deel)projectleider vanuit het onderwijs is verantwoordelijk voor de afstemming tussen de projectgroepen.

Het uitvoeringsorgaan zal bestaan uit onderzoekers, docenten en studenten. In de projectgroepen kunnen daarnaast stakeholders participeren (ambtenaren, burgers, experts, etc.). In de projectplannen worden de rollen en verantwoordelijkheden van deze stakeholders nader uitgewerkt.

5.3. Locatie Werkplaats

Voor de uitvoering van de activiteiten binnen de Werkplaatsdeelprojecten is het een voorwaarde dat de uitvoerenden kunnen beschikken over de benodigde facilitaire middelen. Een vaste locatie voorzien van faciliteiten zoals: verschillende werkplekken met internetverbinding, computers, een vergaderruimte en een ruimte voor grotere bijeenkomsten is gewenst. Binnen een aantal projecten zal mogelijk de behoefte ontstaan aan tijdelijke werkplekken op verschillende locaties binnen de Veenkoloniën.

5.4. Communicatie

Binnen de werkplaats zijn twee communicatielijnen te onderscheiden:

- Communicatie met betrekking tot de kennis die wordt ontwikkeld binnen de Werkplaatsdeelprojecten en
- Communicatie met betrekking tot het concept en methodiek van de Werkplaats.

5.4.1. Kennisontwikkeling deelprojecten

De projecten zullen diverse resultaten en vernieuwende kennis en methodieken opleveren. Doelstelling van de Werkplaats is om de (nieuwe) kennis actief en praktijkgericht te communiceren, te implementeren, te laten circuleren en verder te evolueren in onderwijs, wetenschap, beleid en maatschappij. Hiertoe worden diverse activiteiten ontplooid waaronder workshops, seminars, presentaties, publicaties en websiteportal (zie verderop). Binnen de plannen van aanpak voor de deelprojecten zal het onderdeel communicatie altijd worden meegenomen.

Een verbinding met het Kennis Netwerk Vitaal Platteland en het ict-platform GUUS dat momenteel in ontwikkeling is (LNV/Directie Platteland) zal worden georganiseerd -coördinatie via GKC-Programma Regionale Transitie.

5.4.2. Communicatie mbt Werkplaatsconcept

De ontwikkeling en implementatie van de Werkplaats Veenkoloniën wordt door vele partijen intensief (regio's, ministeries, kennisinstellingen, etc.) gevolgd. De realisatie van de Werkplaats Veenkoloniën zal als voorbeeld dienen voor andere regio's waar de komende jaren Werkplaatsen worden ontwikkeld. Binnen de communicatie over de Werkplaats zal de innovatieve omgeving van de Agenda voor de Veenkoloniën en het partnership sterk worden gepromoot.

5.4.3. Werkplaats websiteportal

Voor de Werkplaats is de afgelopen maanden door de Groene Kennis Coöperatie een websiteportal ontwikkeld. Deze portal draagt structureel bij aan onder andere het kennismanagement en projectcommunicatie van de Werkplaats. Functionaliteiten zijn onder andere: een interactieve Werkplaats *community*, een *kennisbank* (gelinkt aan de Bibliotheek van o.a. Wageningen UR en de andere relevante kennisbanken), en bijvoorbeeld een faciliteit voor *documentenbeheer*.

5.4.4. Kennisbank

Een digitale kennisbank is in ontwikkeling in samenwerking met de Bibliotheek Wageningen UR. Doel van het platform is het ontsluiten van huidige kennis (van diverse bronnen: overheid, onderzoeksinstituten, etc.), het delen van kennis en het ontsluiten van de nieuw te ontwikkelen kennis binnen het regionale vernieuwingsproces van de Veenkoloniën. Het platform is toegankelijk voor de samenwerkende partners maar kan ook worden benut door partijen die in het algemeen een kennisbehoefte hebben met betrekking tot de Veenkoloniën.

6. FINANCIËN WERKPLAATS VEENKOLONIËN

In dit hoofdstuk worden de financiën van de Werkplaats Veenkoloniën beschreven. De kosten van de Werkplaats Veenkoloniën zijn onder te verdelen in:

1. Kennisagenda projectkosten en
2. Werkplaats organisatiekosten.

In dit hoofdstuk zijn beide posten uitgewerkt in een begroting en wordt de financiële dekking beschreven. De begrotingen en dekking gelden voor het jaar 2009.

De financiering van de Kennisagendaprojecten (1) en de Werkplaats organisatiekosten (2) wordt ieder jaar voor het daaropvolgende jaar (einde 2009 voor het uitvoeringsjaar 2010, etc.) op basis van een begroting voorgelegd ter vaststelling door de stuurgroep van de Agenda voor de Veenkoloniën en andere financiers. Proactief worden tijdens de doorloop in samenwerking met de verschillende partijen (additionele) financieringsmogelijkheden georganiseerd (subsidies; fondsen).

6.1. Kennisagenda Projectkosten

De projectkosten van de Werkplaats Veenkoloniën bestaan uit kosten die voortvloeien uit het uitvoeren van de projecten die beschreven staan in de Kennisagenda Veenkoloniën. In deze Kennisagenda is de bijdrage opgenomen die de deelnemende kennisinstellingen leveren ten behoeve van (onderdelen van) projecten. De bijdrage bestaat uit ureninzet vanuit onderwijs en onderzoek (door o.a. studenten, docenten, onderzoekers). In de Kennisagenda is tevens door de kennisinstellingen aangegeven in hoeverre de inzet financieel kan worden gedekt. In onderstaande tabel is de bijdrage van de kennisinstellingen samengevat (uren en euro's). Deze bijdrage geldt voor 2009. Naar verwachting zal de inzet in uren vanuit de kennisinstellingen hoger uitvallen. Voor 2010 en 2011 wordt uitgegaan van een (nog) grotere bijdrage in uren. In het najaar van een uitvoeringsjaar (voor het eerst najaar 2009) zal de Kennisagenda worden geëvalueerd, worden bijgesteld en wordt de Kennisagenda voor het volgende uitvoeringsjaar in overleg met alle betrokkenen vastgesteld. Dit vormt de basis voor het opstellen van de begroting voor het nieuwe uitvoeringsjaar dat wordt voorgelegd aan de financiers.

6.1.1. Projectbegroting Kennisagenda

Kennisagenda Veenkoloniën 2009								
	Totaal Urenbijdrage Kennisinstellingen					Waarde Inzet	Finan.Dekking vanuit Instellingen	Tekort Budget
	Studenten	Docenten	Promovendi	Onderzoek	Overig			
Agribusiness	8960	299	0	1200	0	€ 182.075	€ 100.435	€ 81.640
Landschap	16516	862	0	1280	50	€ 266.000	€ 236.970	€ 29.030
Infrastructuur	0	0	0	0	0	€ -	€ -	€ -
Toerisme	10.092	367	-	1.008	8	€ 118.221	€ 71.855	€ 46.366
Wonen	11000	299	200	0	36	€ 80.945	€ 76.215	€ 4.730
Soc. Econ. Vernieuwing	1680	46	0	0	0	€ 10.930	€ 10.930	€ -
Regio's Verbinden	0	0	0	20	0	€ 3.500	€ 2.000	€ 1.500
Projectkosten								€ 60.000
	48248	1873	200	3508	94	€ 661.671	€ 498.405	€ 223.266

De bijdrage van ongeveer 54.000 uur van de onderwijs- en onderzoeksinstellingen ten behoeve van de uitvoering van de Werkplaatsprojecten Veenkoloniën, is een indicatie van de minimale inzet. De gekapitaliseerde waarde van deze gezamenlijke inzet bedraagt circa 660 kEuro. In onderling overleg zal de inzet vanuit onderwijs en onderzoek per project in een plan van aanpak definitief worden uitgewerkt en ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Agenda voor de Veenkoloniën. Uitvoeringsbudgetten zijn nog niet definitief gekoppeld aan specifieke kennisinstellingen. Uitgangspunt is een minimale inzet met een gekapitaliseerde waarde van circa 660 kEuro (exclusief 60kEuro kennisagenda projectkosten) waarvan een bedrag ad circa 500 kEuro vanuit de instellingen en het overige bedrag circa 220 kEuro vanuit de Agenda voor de Veenkoloniën (solidariteitsbijdrage) zal worden gedekt. De kennisinstellingen en de Agenda voor de Veenkoloniën zullen mogelijk hiervoor ook gebruik maken van additionele fondsen en (subsidie)middelen.

6.2. Werkplaats Organisatiekosten

Voor het goed functioneren van de Werkplaats Veenkoloniën gelden een aantal randvoorwaarden. De kosten van deze randvoorwaarden worden samengevat in de post 'organisatiekosten'. Deze post is onder te verdelen in een aantal subposten:

- Coördinatiekosten: dit zijn de vergoedingskosten voor de Werkplaatscoördinator die als intermediair fungeert tussen de samenwerkende partijen en de Agenda voor de Veenkoloniën (zie paragraaf 5.2.3). Voor coördinatie van de Werkplaats Veenkoloniën in 2009 is een inzet begroot ad 20 uur per week, gedurende 45 weken. Deze capaciteit zal extern worden ingehuurd.
- Locatiekosten: dit zijn de kosten voor het huren van een locatie die voldoet aan de eisen gesteld in paragraaf 5.3.
- Communicatiekosten: kosten voor PR van Werkplaats Veenkoloniën (foldermateriaal, flyers, etc.).
- Websitekosten: kosten voor beheer en onderhoud van de Werkplaats-website.
- Overige kosten: dit zijn o.a. reiskosten van de werkplaatsmanager en kantoorkosten.
- Financieel beheer: het financieel beheer zal worden verzorgd door de Agenda voor de Veenkoloniën.

6.2.1. Begroting Werkplaats Organisatiekosten 2009

	€	Dekking
Coördinatie	60.000	50% Agenda Veenkoloniën 50% GKC en Programma Regionale Transitie
Locatie	40.000	50% Agenda Veenkoloniën 50% GKC en Programma Regionale Transitie
Communicatie	10.000	GKC en Programma Regionale Transitie
Website	7.000	GKC en Programma Regionale Transitie
Overige kosten	13.000	Agenda Veenkoloniën
Financieel beheer	pm	Agenda Veenkoloniën
Totaal	130.000	

De bedragen gelden voor 2009. Het bedrag voor coördinatie en locatie ad 100 kEuro zal worden gedekt vanuit de Agenda voor de Veenkoloniën (50%) en vanuit de GKC en het Programma Regionale Transitie (50%). De kosten voor communicatie en website worden gedragen door het GKC en het Programma Regionale Transitie; en overige kosten door de Agenda.